

“O`ZBEKISTON RESPUBLIKASI ICHKI ISHLAR ORGANLARI FAOLIYATINING HUQUQIY ASOSLARI”

Uzbekiston Respublikasi IIIB Mалака ошириши instituti

Махсус-касбий фанлар катта ўқитувчиси, подполковник

Хасилов Хайрулла Хабибуллаевич

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Ozbekiston Respublikasi Ichki ishlar organlarining faoliyatining huquqiy asoslari, ularning majburiyatlari va respublikamizda organ hodimlari uchun yaratilgan shart-sharoit haqida qisqacha soʻz yuritiladi*

Kalit soʻzlar: *xavfsizlik, tinchlik-totuvlik, professional kadr, huquq-tartibot, ichki ishlar organlari, Harakatlar strategiyasi.*

Mazkur davr-bevosita O`zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning tashabbuslari bilan O`zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo`yicha Harakatlar strategiyasi 38 asosida tizimni tubdan takomillashtirish, ichki ishlar organlarini aholiga o`z vaqtida va sifatli yordam ko`rsatadigan, har bir xodim tomonidan “Xalq manfaatlariga xizmat qilish”ni o`z xizmat burchi deb biladigan ijtimoiy yo`naltirilgan professional tuzilmaga aylantirishga qaratilgan keng ko`lamli islohotlar davri bo`ldi.

2016-yilda mustaqil O`zbekistonning 25 yillik tarixida ilk bor “Ichki ishlar organlari to`g`risida”gi Qonun 39 qabul qilinib, unda ichki ishlar organlarining asosiy vazifalari, faoliyatining yo`nalish va tamoyillari belgilab berildi.

O`zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev tomonidan fuqarolarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini, jismoniy hamda yuridik shaxslarning mulkini, konstitutsiyaviy tuzumni himoya qilish, qonun ustuvorligini, davlatning xavfsizligini ta`minlash, shuningdek, huquqbuzarliklarning oldini olish maqsadida 2016 yilning 16-sentyabrida imzolangan “Ichki ishlar organlari to`g`risida”gi Qonun mazkur tizim faoliyatini huquqiy jihatdan yanada mustahkamladi.

Ayni paytda xavfsizlik, tinchlik-totuvlikni asrash, bunda ichki ishlar idoralari mas`uliyatini kuchaytirish, moddiy-texnika bazasini mustahkamlash hamda yuksak malakali, professional kadrlar tayyorlashni yo`lga qo`yish, shaxsiy tarkibning nafaqat kasb mahorati, balki ma`naviy-ma`rifiy, huquqiy bilimni oshirish borasida olib borilayotgan chora-tadbirlar sohadagi ishlar samaradorligini kuchaytirmoqda.

Huquq-tartibotni saqlash va jinoyatchilikka qarshi kurashishning zamonaviy usullaridan foydalangan holda jamoat xavfsizligini ta`minlashning o`ziga xos tizimi yaratilgani yurtimizdagi xotirjamlikni kafolatlashda asosiy omil bo`layotir. 2017-yilning 17-martida kuchga kirgan ushbu Qonun ichki ishlar organlari maqomi, faoliyatining shakl va usullarini har tomonlama tartibga solish barobarida, uni yangi bosqichga ko`tarishga xizmat qilishi bilan ahamiyatlidir.

Binobarin, Qonunda ichki ishlar organlari asosiy vazifalari, faoliyat yo`nalishlari va printsiplari mustahkamlab qo`yildi. Ichki ishlar organlarining fuqarolar huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini himoyasini, jamoat tartibini va jamoat xavfsizligini,

yuridik hamda jismoniy shaxslar mol-mulki himoyasini ta'minlash bilan bog'liq vazifalari huquqiy jihatdan kafolatlandi.

Qonunning bugungi kunda dolzarbligi, yangiligi haqida to'xtalib o'tadigan bo'lsak, avvalambor, unda ichki ishlar organlarining vakolat va majburiyatlari, shuningdek, ushbu idoralarda xizmat o'tash tartibi va shartlari, xodimlarning huquqiy va ijtimoiy himoyasi yaxlit hujjatda mujassam etilganini ta'kidlash lozim. Mazkur sohani huquqiy tartibga solishning xorijiy va milliy tajribasi inobatga olingan holda ishlab chiqilgan Qonun O'zbekiston Respublikasida ilk bor ichki ishlar organlari va xodimlarining davlat miqyosida huquqiy maqomini qonun darajasida mustahkamlash, ularning ijtimoiy zarurati va ahamiyatini e'tirof etishda ham muhim o'rin tutadi.

Ushbu hujjatning asosiy yo'nalishi – ichki ishlar organlari faoliyatini amalga oshirish jarayonida fuqarolar huquqiy himoyasini ta'minlashga qaratilgan, huquqbuzarliklarning oldini olish va unga chek qo'yishdan iborat. SHu bilan birga, shaxslarni ham noqonuniy ijtimoiy xavfli xurujlardan, ham xodimlar tomonidan ichki ishlar organlariga yuklatilgan vazifalarni bajarish chog'idagi noqonuniy xatti-harakatlardan himoya qilishni ta'minlaydi.

Qonunda ichki ishlar organlari faoliyatining asosiy printsiplarining har biri alohida ochib berilgan, qo'llash uchun ruxsat etilgan maxsus vositalarning muayyan ro'yxati, fuqarolarning huquq va erkinliklari hamda qonuniy manfaatlariga rioya qilish kafolatlari nazarda tutilgan. Ma'lumki, so'nggi yillarda yoshlar o'rtasida ichki ishlar organlari tizimida xizmatni o'tash hamda ishga kirishga bo'lgan qiziqish ortib bormoqda. Shuni inobatga olgan holda aytish joizki, Qonunda ichki ishlar organlariga xizmatga qabul qilish va xizmatdan bo'shatish bilan bog'liq xizmat munosabatlarining tartibga solingani, bu borada ochiqlik va oshkoralik tamoyillari belgilab qo'yilgani hamda ichki ishlar organlari xodimlarining ijtimoiy va huquqiy himoyasini ta'minlashga qaratilgan bir qator normalar mustahkamlangani ham diqqatga sazovor. Bu esa, o'z navbatida, ushbu tizimda xizmat qilishga bel bog'lagan mard, jasur va vatanparvar yoshlar safini yanada kengaytirish, ayni paytda ichki ishlar organlari xodimlarining o'z xizmat vazifalarini sidqidildan bajarishlarini ta'minlashda dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Umuman, Qonunda ichki ishlar organlari faoliyatining eng muhim tamoyillari sifatida qonuniylik, huquqni hurmat qilish va unga rioya etish, fuqarolarning erkinligi va qonuniy manfaatlari, ochiqlik va shaffoflik kabi umuminsoniy qadriyatlar o'z ifodasini topgan. e'tiborlisi, mazkur hujjat sohaga doir qonun hujjatlarini yaxlitlashtirish orqali amaldagi tizimning faoliyat samaradorligini yanada oshirish, jamoat tartibini saqlash va tinchlik-osoyishtalikning barqarorligini ta'minlash, pirovardida aholi turmush farovonligini yanada yuksaltirishga hamda mamlakatimiz taraqqiyotini jadallashtirishga xizmat qiladi.

O'z navbatida, O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi doirasida ichki ishlar organlari faoliyatini tubdan isloh qilish bo'yicha mutlaqo yangi davr boshlandi. Harakatlar strategiyasida belgilangan 5 ta ustuvor yo'nalishning har biri mamlakatdagi islohotlarni va yangilanishlarni yanada chuqurlashtirishga oid aniq bo'limlarni o'z ichiga oladi 43 . Jumladan, ikkinchi ustuvor yo'nalish sifatida mamlakatda qonun ustuvorligini ta'minlash va sud-huquq tizimini yanada isloh qilishga qaratilgan ko'plab vazifalar belgilab berildi.

Darhaqiqat, mustaqillik yillarida bosib o'tilgan yo'l va orttirilgan tajriba, erishilgan yutuqlar, yo'l qo'yilgan kamchiliklarni xolisona baholash, ayni vaqtda bugungi kunda yuzaga kelayotgan xavf-xatar va tahdidlarni tahlil qilish asnosida ichki ishlar organlari oldiga o'z vaqtida ularning oldini olish va ularga barham berish bo'yicha yangi vazifalar qo'yilmoqda. O'tgan qisqa davr ichida ichki ishlar organlarining faoliyatini tubdan takomillashtirishga qaratilgan qator islohotlar amalga oshirildi.

Yuqoridagi farmon va qarorlar ijrosini ta'minlash maqsadida qisqa davr ichida ulkan ishlar amalga oshirildi. Bunda, eng avvalo, huquqbuzarliklarning oldini olish va jinoyatchilikka qarshi kurashishga faqatgina ichki ishlar yoki huquqni muhofaza qiluvchi organlarning vazifasi deb emas, balki barcha davlat organlari va aholi qatlamlarining vazifasi, ya'ni umumdavlat va umumxalq ishi sifatida qarash, bu borada barcha davlat va nodavlat tashkilotlari va keng jamoatchilikning kuch va imkoniyatlarini safarbar etish, aholining barcha qatlamlari huquqiy madaniyatini oshirish, jamiyatda qonunga hurmat, qonun buzilishining har qanday ko'rinishiga murosasizlik muhitini yaratish yo'li bilan huquqbuzarliklarning barvaqt profilaktikasi va oldi olinishini ta'minlashga e'tibor qaratildi.

Xalqimizning mushkulini oson qilish maqsadida, IIO faoliyatiga zamonaviy axborot kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish masalalariga alohida e'tibor berilmoqda. Bu borada, aholiga pasport berish va fuqarolikni rasmiylashtirish sohasida qulaylik yaratilib, elektron tarzda navbat kutish tizimi joriy etildi. Fuqarolarga ichki ishlar organlari tizimdagi ayrim xodimlarning noo'rin xattiharakatlari ustidan shikoyat qilish imkoniyati yaratilib, 24 soat faoliyat ko'rsatuvchi "IIO2" qisqa raqamli Kolltsentr, shuningdek, odam savdosi bilan bog'liq holatlar bo'yicha "99 301-01-01" yagona ishonch telefon aloqalari faoliyati yo'lga qo'yild.

Tizimda amalga oshirilayotgan barcha islohotlar va yangiliklar haqida IIVning www.iiv.uz rasmiy veb-sayti orqali tanishish mumkin, tegishli ma'lumotlar doimiy ravishda joylashtirilib boriladi va keng omma e'tiboriga havola etishga imkon beradi. Ichki ishlar organlari faoliyatining jamoatchilikka o'z vaqtida etkazib borilishi lozimligini nazarda tutib, tizimda 20 dan oshiq veb-sayt hamda 100 dan ortiq ijtimoiy tarmoqlardagi sahifalar joriy etildi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. "Жиноят-ижроия қонунчилигини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида" ПҚ-4006-сон Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори / <https://lex.uz/docs/4045443>

2. "Йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида" ПҚ-3127-сон Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори / <https://lex.uz/docs/3266524>

3. "Ички ишлар органлари бошқарув, назорат ва шахсий таркиб билан ишлашнинг самарали тизимини жорий этиш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида" ПҚ-

3919-сон Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори / <https://lex.uz/docs/3877315>

4. “Ички ишлар органлари кадрлари билан ишлаш ва уларнинг хизматини ташкил этиш тартибини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3413-сон Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори / <https://lex.uz/docs/3430641>

5. “Ички ишлар органлари таянч пунктларининг профилактика инспекторларини хизмат уй-жойи билан таъминлашга доир чора-тадбирлар тўғрисида” ПҚ-2906-сон Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори / <https://www.lex.uz/docs/3175657>

6. “Ички ишлар органлари ходимларини тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3216-сон Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори / <https://lex.uz/docs/3313218>